Jüdische Pester Zeitung.

אויף דיעזע צייטונג קאנן מאן
יעדען טאג
פרענומעריערען
אונד דער פרענומעראציאָנס-טערמין בעגיננט מיט דעם טאגע דעס ערשטען בלאטטעס.

דיא רעדאקציאָן בעפֿינדעט
זיך אין
פעסט
אלט-גאססע נו' 1.
וואָהין מאן אויך דיא פרענומעראציאָנסגעלדער צו זענדען בעליעבט.

יידישע
פעסטער צייטונג

דיעזעס בלאטט ערשיינט
דרייאמאל וואָבענטליך
מאָנטאג, מיטטוואך אונד פֿרייטאג.
אונד קאָסטעט
פֿיר עסטעררייך-אונגארן
גאנציעהריג 10 גולדען עסט.-וועהר.
האלביעהריג 5 " " "
פֿיערטעליאהריג 2 גול' אונד 50 קר' ע.-וו.
פֿיר'ס אויסלאנד
גאנציעהריג 11 גולדען עסט.-וועהר.
האלביעהריג 5 גול' אונד 50 קר' ע.-וו.
פֿיערטעליאהריג 2 " " 75 " "

Nr. 39, אכטער יאהרגאנג. | פעסט, פֿרייטאג ו' ניסן ה.ת'ר'ל'ו'. | Pest, den 31. März 1876.

סערביען אונד דיא טירקייא.

וויר זעהען אונס נייערדינגס פֿעראנלאססט, פֿאָן דען בעוועגונגען אין סערביען צו שפּרעכען. דיעזער ווינציגע שטאאט מאכט איינען זאָלך' געוואלטיגען לערם, דאס ער האלב אייראָפּא אויס דער רוהע שטאָרט. עס איזט דיעס אום זאָ אויפֿפֿאללענדער, אלס גאנץ סערביען ניכט מעהר אלס 1 מילליאָן 300 טויזענד זעעלען צעהלט. וויען אלליין האט גע-גענווערטיג 1 מילליאָן זעעלען. סערביען האט אלזאָ נור אום איינען פֿיערטעל-טהייל איינע גראָססערע בעפֿאָלקערונג, אלס דיא שטאדט וויען אלליין. דא-פֿיר האט אבער פאריז צווייםאל, לאָנדאָן היננעגען זאָגאר דריימאל זאָפֿיעלע זעעלען אלס דער סער-בישע שטאאט. אונד דאָך איזט היינטע אללעס דורך דען געוואלטיגען לערם אויפֿגערעגט, וועלכען דיע-זעס סערביען זייט וואָכען מאכט.

ביא אלל דיעזעם איזט ניכט צו פֿערגעססען, דאס עס אין סערביען זעלבסט אויך איינע פֿריע-דענס-פארטייא גיבט. דער מיניסטער-פרעזידענט אונד דער מיניסטער דער אויסווערטיגען אנגעלע-גענהייטען מאכען דיא גראָססטען אנשטרענגונגען, אום דען פֿריעדען צו ערהאלטען. דער מיניסטער דער אויסווערטיגען אנגעלעגענהייטען, וועלכער מיט דען געזאנדטען דער פֿרעמדען מעכטע אום-מער אונטערהאנדעלט, גיבט נאָך אימטער דיא פֿערזיכערונג, דאס סערביען דען פֿריעדען ניכט שטאָרען ווערדע. דיעזער מאנן מיינט עס עהרליך, אבער זיינע פֿערזיכערונגען זינד דאָך ניכט ווערטה. ניכט ער האט נעמליך אין סערביען דען גראָססטען איינפֿלוס, זאָנדערן דער קריעגס-מיניסטער. דיעזער איזט אבער איין מענש, דער דיא סערבישע בע-פֿאָלקערונג צום קריעגע העטצט, אונד זיך ניכט איינמאל אום דיא פֿריעדליכען בעשטרעבונגען דעס פֿירסטען מילאן קימטערט. אים גרונדע גענאָממען הענגט דער ארמע פֿירסט מילאן גאנץ פֿאָן דער גנאדע דיעזעס קריעגס-מיניסטערס אב. ווענן דיע-זער ווילל, איזט פֿירסט מילאן בינגען וועניגען שטונדען איבער דיא גרענצען סערביענס געיאגט. עס איזט דיעזער יונגע פֿירסט געוויס ניכט צו בע-ניידען, ווענן ער פֿאָן דער גנאדע אונד דער לוינע זיינעס איינענען קריעגס-מיניסטערס אבהענגט.

פֿאָר עטווא צוויא וואָכען בעפֿאנד זיך דער סערבישע מיניסטער-פרעזידענט אין וויען. ער וואָללטע דא אויספֿאָרשען, וואס מאן דענן אין וויען דאצו זאגען ווירדע, ווענן סערביען דער טירקייא דען קריעג ערקלערען זאָללטע. נאטירליך זאגטע מאן אין וויען דעם סערבישען מיניסטער-פרעזידענטען, דאס דיא עסטעררייכיש - אונגארישע רעגיערונג איינען קריעג סערביענס געגען דיא טירקייא אונ-טער קיינען אומשטענדען הולדען ווירדע. דער מיניסטער-פרעזידענט רייזטע צוריק נאָך בעלגראד, וואָ ער דיא געפֿאהרען, דיא דעם סערבישען שטאא-טע אום פֿאללע איינעס קריעגעס בעפֿאָרשטעהען, זיינען לאנדסלייטען קלאר אויסאיינאנדערזעטצטע. ער ערזוכטע דאהער דיא בעפֿאָלקערונג, זיך רוהיג צו פֿערהאלטען, אום ניכט דורך איינען גאנץ אי-בערפֿליססיגען קריעג איינען „זעלבסט-מאָרד" צו בעגעהען. אונד וואס געשאה? — נאָך אן דעמזעל-בען טאגע ערהיעלט דער פֿריעד-ליעבענדע מי-ניסטער-פרעזידענט איינען בריעף, דער דא פֿאָל-גענדערמאססען לייטעטע: „זיא, העררר, זיא זינד קיין סערבישער מיניסטער-פרעזידענט! זיא זינד איין שפּיאָן, דער איבעראלל דיא לאנגע נאזע הינשטעקט, אום אונזערע פּלאָנע ביי דען פֿרעמדען רעגיערונגען צו פֿערראטהען. אויך אין וויען האבען זיא אונס בלאָס פֿערראטהען! ווענן זיא אלזאָ הייטע נאכט נאָך אין אונזערער שטאדט בלייבען, זאָ הענגען וויר זיא אם פֿריהען מאָרגען פֿאָר איהרער איינענען טהירע אויף. פּאקען זיא זיך שנעלל אויס אונזערער מיטטע! אין סערביען דירפֿען זאָלכע שפּיאָנע ניכט עקסיסטירען!" — דא דער מיניס-טער-פרעזידענט דיא ראָההייט דער סערבישען בע-פֿאָלקערונג גענויא קעננט, פּאקטע ער שנעלל צוזאממען אונד פֿוהר שנעלל אויף אונד דאפֿאָן. געגענווערטיג בעפֿינדעט זיך דערזעלבע אין בו-קארעסט ביים רומענישען פֿירסטען קארל, וואָ ער פֿריינדליכע אויפֿנאהמע פֿאנד. אללי' דאס בעווירק-טע דער קריעגס-מיניסטער, דער אין דיעזעם איי-גענבליקע אין סערביען געראדעצו אללמעכטיג איזט. עס איזט דאהער קיין וואונדער, דאס פֿירסט מילאן אין פֿאָרטוועהרענדעם ציטטערן איזט, דאס עס איהם עבען זאָ ערגעהען ווירד, וויא זיינעם געוועזענען מיניסטער-פרעזידענטען.

פֿיר א ו נ ס אין אונגארן איזט אבער דיא קריעגערישע בעוועגונג אין סערביען דאָפּפעלט געפֿעהרליך. ערסטענס, ווייל יא סערביען אן אונגארן גרענצט. ווענן אבער דאס הויז דעם נאכבארס אין פֿלאממען שטעהט, זאָ איזט עס דאָך נאטירליך, דאס אויך וויר ניכט רוהיג שלאפֿען דירפֿען. וויר מיססען יא בעפֿירכטען, דאס דיא פֿלאממען אויך צו אונס העריבערשלאגען קאָננען. צווייטענס אבער איזט עס בעשטיממט, דאס דיא רעוואָלוציאָנערן אין סערביען ביא דיעזעם קריעגע מיט אונזערען אונ-גארישען סערבען „האנד אין האנד" געהען וואָל-לען. אונזערע סערבען האבען בעקאננטליך איה-רען הויפּטזיטץ אין נייזאטץ. נון זאָלל געגענווערטיג צווישען בעלגראד אונד נייזאטץ איינע זאָלכע ענגע פֿערבינדונג זיין, דאס מאן דאס ערגסטע צו בע-פֿירכטען האט. מיט דעם אויסברוכע דעם קריעגעס אין בעלגראד, קאנן נעמליך גלייכצייטיג אויך אין נייזאטץ איינע רעוואָלוציאָן בעגיננען! אונזערע סערבען האבען מיט דער בעפֿאָלקערונג אין בעל-גראד איין בינדניס אבגעשלאָססען. ביידע פֿעראיי-ניגטען זיך, אום פֿאָרערסט געגען דיא ט י ר ק י י א, שפּעטער אבער געגען א ו נ ג א ר ן אין דען קריעג צו געהען! עס האנדעלט זיך אלזאָ ניכט מעהר אום דיא אינטערעססען דער טירקייא, זאָנ-דערן אום אונזערע איינענען שטאאטס-אינטערעס-סען. וויר מיססען דאראויף אכט געבען, דאס דיא סערבען ניכט וויא אים יאהרע 1848 איבער דיא אונגארן ברעננענד אונד מאָרדענד הערפֿאללען.

נאָך אימטער גיבט'ס אבער ד ר י י א פּונק-טע, אין פֿאָלגע דערען דער סערבישע אויפֿשטאנד פֿיעללייכט דאָך ניכט צום אויסברוכע געלאנגען ווירד. ערסטענס האבען דיא סערבען אויף דיא הילפֿע מאָנטענעגראָ'ס גערעכנעט. נון ערקלערטע דער פֿירסט ניקאָלויס עבען יעטצט, דאס ער זיינע מאָנטענעגרינער ניכט צור „שלאכט-באנק" פֿיהרען וואָללע, דא דיעזער צייטפּונקט צום בעגיננע איי-נעס קריעגעס געגען דיא טירקייא זעהר אונגינסטיג איזט. דיעס דירפֿטע דיא הייסבליטיגען סערבען דענן דאָך איין וועניג איינשיכטערן. צווייטענס אבער איזט דיא „צוואנגס-אנלייהע", וועלכע צור בעשטרייטונג דער קריעגס-קאָסטען אונטער דער סערבישען בעפֿאָלקערונג געמאכט ווערדען זאָלל-טע, גענצליך געשייטערט. מאן ברויכט 12 מילליא-נען פֿראנקס. נון שטעללט עס זיך הערויס, דאס אין גאנץ סערביען ניכט איינמאל דיא העלפֿטע דיעזער סוממע אויפֿגעטריעבען ווערדען קאנן. דאס איזט דער צווייטע שלאג. דריטטענס אבער האבען עסטערררייך-אונגארן, דייטשלאנד, רוסלאנד, פֿראנק-רייך, ענגלאנד אונד איטאליען זיך דארין פֿעראיי-ניגט, איינען קריעג סערביענס געגען דיא טירקייא ניכט דולדען צו וואָללען. דאס וואָרט דיעזער זעכס גראָס-מעכטע דירפֿטע וואָהל אויך אין בעלגראד ניכט אָהנע איינפֿלוס בלייבען.

פֿריליך איזט דער קריעגס-מיניסטער איין טאָללקאָפּף, דער, וויא מאן צו זאגען פֿפֿלעגט, מיט דעם קאָפּפֿע אן דיא וואנד רעננען ווירדע. אבער דיא סערבישע בעפֿאָלקערונג ווירד פֿיעללייכט אין לעטצטער שטונדע דאָך פֿאָם קריעגס-רוישע זיך ערניכטערן. זיא ווירד איינזעהען, דא זיא אָהנע אונטערשטיטצונג אונד אָהנע געלד דא שטעהע; זיא ווירד ענדליך איינזעהען, דאס סערביען עס דאָך ניכט מיט זעכס גראָס-מעכטען אויפֿנעהמען קאָנ-נע. זאָ איזט עס צו האָפֿפֿען, דאס דער אויפֿשטאנד דאָך ניכט צום אויסברוכע קאָממט. דיא סערבישע בעפֿאָלקערונג ווירדע אם בעסטען טהון, ווענן זיא דען געפֿליכטעטען פֿריעד-ליעבענדען מיניסטער-פרעזידענטען צוריקרופֿט, דאפֿיר אבער דען טאָלל-קאָפּפֿיגען קריעגס - מיניסטער איינפֿאך צ ו ם ט י י פֿ ע ל יאגט!

אלס וויר דיעזע צייליען עבען אבשליעססען וואָללען, טראף איינע דעפּעשע אויס פּעטערסבורג איין, וועלכע פֿאָלגענדערמאססען לייטעט: „דער רוססישע קאיזער האט דעם פֿירסטען מילאן איי-נען איינגעהענדיגען בריעף געשריעבען, וואָרין ער איהן אויפֿפֿאָדערט, דען פֿריעדען אום יעדען פרייז אויפֿרעכט צו ערהאלטען!" — דיעזער בעפֿעהל זאָלל נון אויך דען סערבישען קריעגס-מיניסטער צור בעזיננונג געבראכט האבען. סערביען האטטע נאָך אימטער דיא האָפֿפֿנונג, ביי איינעם קריעגע געגען דיא טירקייא פֿאָן רוסלאנד אים געהיימען אונטערשטיטצט צו ווערדען. דא יעדאָך דער רוס-סישע קאיזער זעלבסט דען קריעג פֿערביעטעט, זאָ איזט עס נאטירליך, דאס אללער לערם אויף איינ-מאל איין ענדע האבען מיססע.

איבריגענס איזט דיעזעס רוססישע פֿערבאָט פֿיר דאס קליינע סערביען איינע „עהרענ-רעטטונג". דא עס גאנץ אלליין געבליעבען, אָהנע פֿערבינדע-טע אונד אָהנע געלד, זאָ העטטע עס געוויס גערנע דען קריעג אויפֿגעגעבען, ווענן עס זיך ניכט שעמען מיססטע. סערביען איזט יא דאָך ניכט זאָ טאָלל, אום צו גלויבען, אויך גאנץ אלליין דיא טירקייא שלאגען צו קאָננען. יעטצט ווירד סערביען מיט שטאָלץ אויסרופֿען קאָננען: איך העטטע דיא טירקייא גע-וויס פֿערניכטעט, לידער וואורדע איך אבער היע-רין דורך איינען בעפֿעהל דעם רוססישען קאיזערס פֿערהינדערט!"

רוסלאנד האט דאס פֿייער אין סערביען גע-שירט: יעטצט מוססטע עס דאסזעלבע לאָשען!

איינע געסטערן אבענד היער איינגעטראָפֿ-פֿענע דעפּעשע מעלדעט: צווישען דעם עסטער-רייכישען שטאטטהאלטער פֿאָן דאלמאציען אונד צווישען דעם טירקישען פאשא אין דער הערצע-גאָווינא וואורדע איינע פֿעראיינבארונג געטראָפֿ-פֿען, נאָך וועלכער פֿאָם 28-טען מערץ ביז 10-טען אפּריל דיעזעס יאהרעס, אין דער הערצעגאָווינא דער פֿריעדע ג ע נ צ ל י ך הערגעשטעללט ווער-דען מוס.

ווערדען. דער רייכסטאג האט פֿאָללקאָממען גרונד, מיט זיינער ביזהעריגען טהעטיגקייט צופֿריעדען צו זיין. ער דויערטע דיעסמאל פֿאָם 28. אויגוסט 1875 ביז 27. מערץ 1876. אללײן וועהרענד דיעזער קורצען צייט וואורדען מעהר געזעטצע געשאַפֿפֿען, אלס זאָנסט אין צוויא פֿאָללען יאהרען. דיא אורזאכע היעפֿאָן ליעגט אין דער ערפֿאָלגטען פֿעראיינינונג דער ביידען גראָסען פּארטייען, דיא פֿריהער עקסיסטירט האבען. דיא פֿריהערען רעגיערונגען האטטען עס מיט איינער לינקען פּארטייא אויפֿצונעהמען, דיא אונטער דער פֿיהרונג איינעס טיסא שטאנד! דיא געגענוועהרטיגע רעגיערונג האט'ס ניכט מעהר מיט איינער שטארקען לינקען פּארטייא צו טהון, זאָנדערן מיט דער אייסערסטען-לינקען אונד אייסערסט-רעכטען פּארטייא, וועלכע צוזאממען קיים „צוויא מנינים" אויסמאכען. אבער זעלבסט וועגן דיא הייטיגע טיסאָ-רעגיערונג זאָגאר איינע שטארקע לינקע פּארטייא געגען זיך העטטע, זאָ ווירדע דער קאמפּף איהר וועניג שוויערינקייטען ביעטען. דיא טיסאָ-רעגיערונג האט שאָן דאָדורך געוואָננענעס שפּיעל, דאס זיא געגען זיך קיינען טיסא האט! אימטמעהין וואר דיא פֿעראייניגונג דער ביידען פּארטייען אונד דיא בערופֿונג טיסא'ס אן דיא שפּיטצע דער רעגיערונג איין גליק. דער רייכסטאגס-פּרעזידענט גיצי זאגטע דענן אויך ביים שליססע דעם פּארלאמענטעס אם 27. דיעזעס אונטער אנדערם: „עס פֿרייעט מיך, בעהויפּטען צו קאָננען, דאס עס נונמעהר אין אונזערעם פֿאטערלאנדע בעססער געהט. וויר קאָננען נעמליך אָהנע שטאָרונגען צוועקמעסיגע געזעטצע שאַפֿפֿען. פֿרייליך איזט אונזער „דעפֿיציט" נאָך ניכט געשוואונדען, אבער אויך דאס זאָלל באלד געשעהען. דיא איינגאהמען האבען זיך יא געבעססערט, דיא אויסגאבען וואורדען פֿערמינדערט, אונד זאָ דירפֿטע אונזער שטאאט באלד איינעם אָרדענטליכען הויזהאלטע גלייכען, וואָ ניכט מעהר אויסגעגעבען, אלס איינגענאָממען ווירד!" — וויר ווינשען נור, דאס דיעזע שאָנע האָפֿפֿנונג אונזערעס גרייזען רייכסטאגס-פּרעזידענטען באלד צור וואהרהייט ווערדען מאָגע!

* (קיינע וואססער-געפֿאהר מעהר אן דער דאָנויא.) דיא דאָנויא טריטט לאנגזאם אין איהר בעטט צוריק. היער אין פּעסט בעטראָגט אין דיעזעם איינענבליקע דער וואססער-שטאנד דער דאָנויא ניכט מעהר אלס 16 שוה 5 צאָלל. אויך פֿאָן דען אָבערען אונד אונטערען געגענדען דער דאָנויא לויפֿען בעריכטע איין איבער דאס פֿאָרטוועהרענדע זינקען דעס וואססערס. עס איזט אלזאָ מעהר קיינע וואססער-געפֿאהר היער אונד אין דער גאנצען דאָני-געגענד צו בעפֿירכטען. דיא בעשטענדיגע וואססער-קאָממיססיאָן, דיא היער פֿאָללע 36 טאגע הינדורך טהעטיג וואר, לאָזטע זיך דענן אויך אם 27. דיעזעס אויף. ביא דיעזער געלעגענהייט טראט אבער איינע נייע, ווענן אויך וועניגער געפֿעהרליכע איבער־שוועממונג הערפֿאָר. עס וואר דיעס איינע איבערשוועממונג פֿאָן דאנקזאגונגען פֿיר אללע, יענע, וועלכע מיטגעהאָלפֿען האבען, וועהרענד דיעזער לאנגען וואססער-געפֿאהר. אללײן וועהרענד וויר דיעזע ערפֿרייליכען נאכריכטען בריגגען קאָננען, לויפֿען פֿאָן דען טהייס-געגענדען זאָלכע טרויריגע דעפּעשען איין, דאס מאן זיך אויפֿ'ס ערגסטע געפֿאסט מאכען מוס. איין גראָסער טהייל פֿאָן סעגעדין שטעהט אונטער דעם וואססער. דיא שטרעפֿלינגע מוסטען אויס דער פֿעסטונג ענטלאססען ווערדען, דא זיא דאָרט ערטרינקען קאָנטען. איין טהייל דער שטרעפֿלינגע וואורדע נאָך גראָסווארדיין, איין טהייל הינגעגען נאָך פֿעלעדי-האזא געפֿיהרט. אויך מאקאָ אונד האָלד-מעזו-וואשארהעלי זינד אין געפֿאהר.

געשעפֿטסבעריכט

פּעסטער-פּרייזע.

ווייצען פער פֿריה-יאהר 10.25—10.30 גולד.

האפֿער פער פֿריה-יאהר 9.10 — 9.17 גולד.

קוקורוץ פער מאי-יוני 5·35 - 5·40 גולד. — אללעס פער מעטער-צענטנער.

וויענער פּרייזע.

ריבאל 43.50 גולדען. פער 100 קילאָ.

פּעטראָלעאום 19.75 גולד. אללעס פער 100 קילאָגראמם.

וויענער שלאכט-פֿיעהמארקט. דער אויפֿטריעב אויף דעם וויענער שלאכט-פֿיעהמארקטע אם 27-טען ד. מ. בעטרוג 3338 שטיק. דאפֿאָן וואַרען 2214 אונגארישע, 669 פּאָלנישע אונד 425 דייטשע, אונד דארונטער — ווידע-אָכסען. — דאס געשעפֿט וואר גוט, דיא פּרייזע שטעללטען זיך פער 100קילאָגראמם: אונגארישע אָכסען 46 — 54 גולדען, פּאָלנישע 48 - 53 גולדען, דייטשע 50 — 54 גולדען.

פֿעראנטוואָרטליכער רעדאקטער: מאיר בר"י רייז.

אנצייגען.

ערסטע פּעסטער פֿאטערלענ. שפּארקאססא קונדמאכונג.

דיא „ערסטע פּעסטער פֿאטערלענדישע שפּארקאססא" האָלט אם 1-טען אפּריל, נאכמיטטאגס 3 איהר, אין איהרעם אמטסלאָקאלע איינע אָרדענטליכע גענעראלפֿערזאממלונג אב.

צור טאגעסאָרדנונג געלאנגען:

1) דער דירעקציאָנס בעריכט.

2) מיטטהיילונג דעס פֿערקעהרס אונד דער בילאנץ פֿאָם יאהרע 1875.

3) פֿערפֿיגונג איבער דען רייגגעווינסט.

4) וואהל פֿאָן צעהן דירעקטאָרען אונד זעכס אויפֿזיכטס-ראטהען.

5) אנטרעגע דעס אויסשוססעס אונד בעשלוספֿאסונג איבער דיעזעלבע.

דיא פּ. ט. אקציאָנערע ווערדען היעמיט צו דיעזער גענעראלפֿערזאממלונג איינגעלאדען אונד גלייכצייטיג אויפֿמערקזאם געמאכט, דאס אים זינגע דעס שטאטוטעס פּאראגראף 16, נור יענע אקציאָנערע שטיממבערעכטיגט זינד, וועלכע פּערזאָנליך ערשיינען אונד דערען אקציען בערייטס ענדע דעצעמבער 1875 אויף איהרען אייגענען נאמען אומגעשריעבען אונד אם גענעראלפֿערזאממלונגסטאגע ביז 12 אוהר מיטטאגס ביא דעם קאססיער דעס אינשטיטוטעס זאממט קופּאָנס דעפּאָנירט ווערדען.

בודאפּעסט 15-טען מערץ 1876, אויס דער אן דיעזעם טאגע שטאטטגעהאבטען אויסשוס-זיטצונג.

Josef Hajós,	Ladislaus Magyar,
דירעקטאָר.	סעקרעטער.

כאָנכוריזע.

אין דער היעזיגען געמיינדע איזט דיא שטעללע איינעס שוחט ובודק וקורא, דער אויך איין בעל תפלה זיין מוס, מיט איינעם וואָכענטליכען געהאלט פֿאָן 8 ביז 9 גולדען, גאנצער שחיטה, פֿרייער וואָהנונג אונד נעבענעמאָלומענטען צו בעזעטצען. בעווערבער, דיא מיט גוטען קבלות פֿערזעהען זינד, קאָננען ביז ר"ח אייר צור פּראָבע ערשיינען. נור דעם אקצעפּטירטען ווערדען דיא שפּעזען פֿערגיטעט.

מעזאָ קאָוועשד, אים מערץ 1876.

3—3 יאָזעף שווארץ, פֿאָרשטעהער.

אין דער היעזיגען איזראעליטישען אָרטהאָדאָקסען קולטוסגעמיינדע איזט דיא שטעללע פֿיר איינען עופות שוחט, בעל תפלה אונד שמש, מיט דעם יאהרעסגעהאלטע פֿאָן 300 גולדען נעבסט פֿרייער וואָהנונג אונד נעבענעמאָלומענטען צו בעזעטצען. בעווערבער דיעזער שטעללע מאָגען איהרע צייגניססע ביז שבת הגדול הבע"ל איינזענדען, וועלכע יעדאָך פֿאָן אָרטהאָדאָקסען ראבבינען אויסגעשטעללט זיין מיססען. נור דעם אקצעפּטירטען ווערדען דיא רייזע-שפּעזען פֿערגיטעט.

סאס-רעגען (זיעבענבירגען).

3—3 דער פֿאָרשטאנד.

אין דער היעזיגען אָרטהאָדאָקסען געמיינדע איזט פֿאָן ר"ח אייר הבע"ל דיא שטעללע איינעס ש"ב צו בעזעטצען, דערזעלבע מוס מיט התרה אויף איסור והתר פֿאָן בעקאנטען אָרטהאָדאָקסען ראבבינען פֿערזעהען אונד צוגלייך בעל קורא ובעל תפלה זיין. וואָכענטליכעס געהאלט 7 גולדען נעבסט אנשטאָנדיגער וואָהנונג, פֿרייער שחיטה אונד נעבענאיינקינפֿטען. בעווערבער אום דיעזע שטעללע קאָננען ביז ר"ח אייר הבע"ל אויף פּראָבע ערשיינען. נור דעם אקצעפּטירטען ווערדען דיא רייזע-שפּעזען פֿערגיטעט.

פֿעלשאָ פֿאלו (סאטהמארער קאָמ.)

2—3 מיעלעק גרינפֿעלד, פֿאָרשטעהער.

פֿרוכט- אונד מעהל-פּרייז-טאבעללע.

פֿריכטע	קוואליטעט פער העקטאָל.	פער 100 קילאָגר.
ווייצען, נייער באנאטער	72·8	10 —— 9.90
" "	73·7	10.30—10.10
" "	74·6	10.60—10.40
" "	75·5	11.15—10.90
" "	76·4	11.50—11.30
" "	77·3	11.80—11.60
" "	78·3	12.——11.90
" טהייס	72·8	10.30—10.10
" "	73·7	10.60—10.40
" "	74·6	10.90—10.70
" "	75·5	11.30—11.10
" "	76·4	11.70—11.50
" "	77·3	11.90—11.70
" "	78·3	12.10—12.—
" פּעסטער באָדען	72·8	9.90—9.10
"	73·7	10.1[illegible]—10.—
" "	74·6	10.80—10.50
" "	75·5	11.——11.70
" "	76·4	11.40—11.20
" "	77·3	11.7[illegible]—11.50
" "	78·3	11.90—11.80
" ווייסענבורגער	72·8	10.10—10.—
" "	73·7	10.60—10.40
" "	74·6	10.90—10.70
" "	75·5	11.30—11.10
" "	76·4	11.60—11.50
" "	77·3	11.90—11.70

פֿריכטע	קוואליטעט פער העקטאָל.	פער 100 קילאָגר.
קאָרן	72	8.05—7.80
נערסטע מאלץ	62	8.20—7.15
נערסטע פֿוטטער	62	6.95—6.60
האפֿער	41	9.40—9.25
קוקורוץ באנאטער		—.—
" נייער	73	5.30—5.20
הירזע		5.35—5.—

ווייצען / קאָרן / קוקורוץ / נערסטע / האפֿער / רעפּס		פער 100 קילאָ
ווייצען	פער דעצעמבער	—.—
	פֿריהיאהר	10.25
קאָרן	דעצעמבער	—.—
קוקורוץ	מאי-יוני	5.35 —
נערסטע		—.—
האפֿער	דעצעמבער	.——
"	פֿריהיאהר	9.10 —
רעפּס	אויג.-סעפּט.	—.—

באללען-מעהל

באללען-מעהל		פֿל.	קר.
נומער 0		23	75
" 1		22	75
" 2		21	75
" 3		20	25
" 4		20	—
" 5		18	—
" 6		16	20
" 7		15	—
" 8		12	20
" 8½		10	—
שפּיריטוס: אלטע	מעשארין פּרעספֿרעסע	26.9[illegible]	
" נייע	" קארטאָפֿפֿעל	24.90	

קורז-טאבעללע פֿאָם 28. מערץ.

געלד-קורז

	פֿל.	קר.
זילבער-אגיאָ	101	75
דוקאטען	5	50
קייזערליך-אונגארישע 8 גולדען גאָלד-שטיק (20 פֿראנקס)	9	32
נאפּאָלעאָנדאָר	9	32
דייטשע רייכסבאנקנאָטען	57	[illegible]0
20 מארקשטיקע	11	41
פּאפּיער רובעל	1	52

לאָזע.

	פֿל.	קר.
1839-ער ראָטהשילד-לאָזע גאנצע	241	—
דעטטאָ " פֿינפֿטעל	238	—
1854-ער 4 פּראָצענטיגע שטאאטס-לאָזע	105	25
1860-ער " " גאנצע	110	—
דעטטאָ " פֿינפֿטעל	117	25
1864-ער לאָזע צו 100 גולדען	131	75
דעטטאָ " 50 "	131	50
[illegible] רעגולירונגשיינע	21	50
פּירקען-לאָזע	21	75
קרעדיט-לאָזע	161	—
קלארי-לאָזע צו 40 גולדען	29	75
דאָנוי-דאמפּפֿשיפֿפֿאהרטס-לאָזע	95	75
אינסבּרוקער לאָזע	19	25
קעגלעוויטש " צו 10 גולדען	14	50
קראקויער " " 20 "	14	75
אָפֿנער " " 40 "	30	—
פּאלפֿי " " 40 "	29	—
רודאָלפֿלאָזע " 10 "	13	60
סאלם-לאָזע " 40 "	38	25

לאָזע.

	פֿל.	קר.
וואלדבּורגער לאָזע צו 20 גולדען	17	—
סט. גענאָיס " 40 "	29	—
סטאניסלויער " 20 "	19	50
פּרעסבּורגער " 100 "	117	—
דעטטאָ " 50 "	57	50
וואלדשטיין " 20 "	23	75
ווינדישגרעטץ " 20 "	23	50
אונגארישע פּרעמיען-לאָזע צו 100 גולד.	72	75
דעטטאָ צו 50 גולדען	72	75
וויענער לאָזע	100	—

ווערטה-פּאפּיערע.

	פֿל.	קר.
אונגארישע גרונדענטלאסטונגען	75	50
טעמעשוואר-באנאטער	75	50
זיעבענבירגישע	75	75
גאליציש	86	30
בוקאָווינער	85	50
אונגארישע אייזענבאהן-אנלעהען	99	50
ווייןצעהענט-אבלאָזונגס-אָבליגאציאָנען	73	25
פּפֿאנדבריעפֿע דער אונגארישען באָדענקרעדיט צו 5 אייגהאלב פּראָצענט	85	75
דער אונגארישען היפּאָטעקען באנק צו 5 אייגהאלב פּראָצענט	79	50
דער אונגארישען אללגעמיינען באָדענקרעדיט-אנשטאלט צו 5 אונד אייגהאלב פּראָצענט	85	25
דעטטאָ צו 6 פּראָצענט	87	50
דער פּעסטער קאָממערציאל-באנק	88	75

Eigenthümer u. verantwortlicher Redakteur M. REIS

Budapest, 1876. Druck v. M. Burian, Marokkanerhof.

אויף דער וויענער בערזע נאך איין גראָסערער
קראַכ-טאג אלס דער מאי-טאג דעם יאהרעס 1873.
דער פֿאָר דריי-יעהריגע קראך האט בלאָס דיא
שווינדעל-פאפיערע צו פֿאללע געבראכט, וועהרענד
אבער דער נייעסטע קראך פֿאָם 28-טען מערץ אויך
דיא בעסטען שטאאטס-פאפיערע אונד אקציען צום
פֿערלוסטע איהרעס ווערטהעס בראכטע. דיא בעס-
טען אונד סאָלידעסטען באהנ-אקציען זינד אום 14
ביז 15 גולדען געפֿאללען. דיא גאראנטירטען איי-
זענבאהנ-פריאָריטעטען ווארדען צו שפאָטטפרייזען
צום פֿערקויפֿע געבראכט, אָהנע איינען קויפֿער צו
פֿינדען, אונד זעלבסט דיא עסטערריכישע „רענ-
טע" מוסטע אום צוויא פערצענט וויכען אונד איי-
נען זאָלבען קורז-ריקגאנג ערליידען, וויא ער נור
ביים אויסברוכע איינעם קריעגעס צו זיין פפֿלעגט.
זייט דעם מאי-קראך פֿאָם יאהרע 1873 האבען זיך
שאָן איינינע סאָלידע פאפיערע ערהאָלט, אונד נון
קאם דער קראך פֿאָם 28טען מערץ 1876 אונד פֿער-
ניכטעטע אויך דיעזע. וואס איזט נון וויעדער דיא
אורזאכע דיעזעס נייען קראכעס? איינינע שיעבען
דיא שולד אויף ראָטהשילד, וויל ער זיין געלד צו-
ריקציעהט אונד אויך דען אונגארן דיא צווייטע
העלפֿטע דעס אנלעהענס ניכט אויספֿאָלגען וויל.
דיעזע צוריק-האלטונג אונד דיעזעס ניכט-טרויען
פֿאָן זייטע איינעם ראָטהשילד ווירד דארויף הינ-
גערייטעט, דאס ראָטהשילד וואהרשיינליך אירגענד
איינע געהיימע נאכריכט פֿאָם אויסברוכע איינעס
קריעגעס אָדער פֿאָן איינעם בעפֿאָרשטעהענדען
שטאאטס-באנקעראָטט ערהאלטען האבע. — איי-
ניגע וויעדער מיינען, דאס פֿאָרטוועהרענדע פֿאל-
לען דעם זילבער-אשיאָ'ס ווערע אן דעם נייען קרא-
כע שולד. אין לעטצטערער צייט ווארדע נעמליך
אין אללען איירָאָפעאישען שטאאטען (אויסער עס-
טעררייך אונד רוסלאנד) נור דיא גאָלד-וועהרונג
איינגעפֿיהרט. אללעס, וואס אין קלינגענדער מינצע
בעצאהלט ווערדען זאָלל, מוס נור אין גאָלד אונד
ניכט אין זילבער בעצאהלט ווערדען. דאדורך
נעמליך איזט דאס גאָלד געשטיעגען אונד דאס זיל-
בער געפֿאללען. — אונד דאָך האט יעטצט דיא
עסטעררייכישע רעגיערונג בעשלאָססען, דאס דיא
ציגזען דער אייזענבאהנ-אקציען דאָך נור אין זילבער
אונד ניכט אין גאָלד בעצאהלט ווערדען מיססען! —
דא אבער יעטצט הונדערט גולדען זילבער נור אום
13 גולדען מעהר ווערטה איזט אלס הונדערט גול-
דען אין באנק-צעטטעל, זאָ מאכען דיעזע ציגזען
זעהר וועניג אויס, אונד ניעמאנד וויל עסטעררייכישע
אייזענבאהנ-אקציען קויפֿען. — דאצו זינד
נאָך אין עסטעררייך פֿיעלע אייזענבאהנען, דערען
אויסגאבען גראָסער אלס דיא איינגאהמען זינד,
דיא רעגיערונג האט וואָהל פֿיר איהרע ציגזען גא-
ראנטירט, וויל אבער דאס דעפֿיציט דיעזער באה-
נען דאָך ניכט דעקען. וואס וואונדער אלזאָ, וועגן
דיא בעזיטצער זאָלכער אייזענבאהנ-אקציען, דיא
ניכטס טראגען, איהרע פאפיערע מאססענהאפֿט
צום פֿערקויפֿע ברינגען? וואָ נון מעהר פֿערקויפֿער
אלס קויפֿער זינד, דאָרט פֿאללען נאטירליך דיא
קורזע אונד פרייזע. איינעס ברינגט זאָדאנן דאס
אנדערע מיט. וועגן דאנן אנדערע זעהען, דאס דיא
אייזענבאהנ-אקציען זאָ שטארק פֿאללען, טראכטען
זיא דארנאך, איהרער פאפיערע זאָ שנעלל אלס
מאָגליך לאָז צו ווערדען. דיעזער נייע מאססענ-
אויספֿערקויף רייסט וויעדער דיא קורזע נאָך ווייי-
טער הינונטער, ביז ענדליך אללעס ניעדערגערים-
סען ווירד. — יעטצט פֿערלאנגט וויעדער אללעס
איינע הילפֿע פֿאָן דער רעגיערונג, מאן פֿאָרדערט,
דאס זיא דאס „דעפֿיציט" דער אייזענבאהנען דע-
קען זאָלל, דאמיט זאָדאנן דיא אקציען וויעדער
איהרען ווערטה בעקאָממען. דיא רעגיערונג אבער
אנטוואָרטעט דיעזען באָרזיאנערן פֿאָלגענדערמא-
סען: „איהר האבט אונס שאָן ביים אייזענבאהנ-
בויע בעטראָגען. איהר האבט אייזענבאהנען גע-
בויט, פֿאָן דענען איהר וואוסטעט, דאס זיא מעהר
אויס- אלס איינ-טראגען ווערדען. איהר האבט זיא
נור געבויט, אום מיט איהנען צו שווינדלען. נון
שטעללט זיך דאס דעפֿיציט העראוס, זאָללען וויר
דאס הייטע צאהלען, וואס איהר פֿערשווינדעלט
האבט. וואָהער צאהלען וויר דענן? דאָך נור פֿאָן
דען שטייערן — זאָללען אלזאָ דיא איבריגען אונ-
שולדיגען איינוואָהנער דאס ערזעטצען, וואס איהר
פֿערשווינדעלט האבט? עסטעררייך ליידעט אָהנע-
הין אן געלד-מאנגעל, האט אָהנעהין גענוג שול-
דען, זאָלל עס נון אויך זיינע אלטען שולדען מיט
דיעזער נייען שולד פֿערגראָסערן?" (יעדענפֿאללס
זעהען וויר, דאס אין עסטעררייך-אונגארן איין זעהר
טרויריגער צושטאנד העררשט. וויר שוועבען שאָן
מעהרערע יאהרע צווישען קריעג אונד פֿריעדען,
דיא לאגע איזט איינע אונזיכערע, אללע געשעפֿטע
שטאָקען, דער פֿאָלקס-וואָהלשטאנד זינקט מיט יע-
דעם טאגע — אונד דיא פֿראגע בלייבט: „וואס
זאָלל דאָך ענדליך דארויס ווערדען?) — איין געס-
טערן אבענד אויס וויען איינגעלאנגטער בעריכט
מעלדעט, דאס דיא עסטעררייכישע רעגיערונג דאָך
פֿערשפּראָכען האבע, אללעס מאָגליכע צור העבונג
דער אייזענבאהנ-אקציען צו אונטערנעהמען. דיא
גאראנטירטען אייזענבאהנען ווערדען אונטער-
שטיטצט אונד דיא ציגזען אין גאָלד אויסבע-
צאהלט ווערדען. אין פֿאָלגע דיעזעס פֿערשפּרע-
כענס זינד דיא קורזע וויעדער אום איין וועניג גע-
שטיעגען. —

*) דיא בעגעגנונג דער העררשער פֿאָן ענגלאנד אונד דייטש-
לאנד.) איינע בערלינער דעפעשע פֿאָם 29-טען
מערץ מעלדעט: אם 4-טען אפריל רייזט קאיזער
ווילהעלם נאך באדען-באדען, אום דאָרט מיט דער
קאָניגין פֿאָן ענגלאנד צוזאממענצוקאָממען.

*) געלד-נאָטה — געלד-איבער-
פֿלוס.) געוואָהנליך ווירד דער מאנגעל אן געלד
אלס אונגליק, דער איבערפֿלוס אן געלד הינגעגען
אלס גראָסעס גליק בעטראכטעט. נון בעזיטצט דער
אונגארישע שטאאט אין דיעזעם איינענבליקע פֿאָל-
לע 25 מילליאָנען באר, וועלכע אין זיינען קאססען
„טאָדט ליעגען". וויר האבען דא פֿאָר אונס איינען
געלד-איבערפֿלוס, וועלכער עבען ניכט אויף איינען
בעזאָנדערס גליקליכען שטאנד דעס לאנדעס הינ-
וויזט. זאָוועניג אלס איין פריוואט-מאנן, דאָרף נעמ-
ליך אויך דער שטאאט דאס געלד, וועלכעס ער
ניכט ברויכט, טאָדט ליעגען לאססען. דאס
געלד מוס פֿיעלמעהר אין שפאאר-קאססען אונד
באנק-הייזער געגעבען ווערדען, דאמיט עס פראָ-
צענטען טראגע. נון שטאָקט אבער דער האנדעל,
דער קרעדיט איזט געשוואונדען, אונד דיא באנק-
הייזער אונד שפאאר-קאססען קאָננען ניכט איינ-
מאל איהר איינענעס קאפיטאל נוטצבריגנענד אנ-
לעגען. אויך זיא האבען איינען געלד-איבערפֿלוס,
וועסהאלב זיא יא דיא שטאאטס-געלדער דעם
שטאאטעס ניכט איבערנעהמען קאָננען, אום זעלבע
אויף פערצענטען צו פֿערלייהען. דער הייטיגע
געלד-איבערפֿלוס איזט דאהער קיין גליק, זאָנדערן
איין אונגליק, ער בעווייזט, דאס דער האנדעל זאָ
דארניעדערליעגע, דאס מאן דאס געלד גאר ניכט
נוטצבריגנענד פֿערווענדען קאנן.

*) איין עהרענ-געשענק פֿיר
ר' משה מאָנטעפֿיאָרע.) עס האט זיך
שאָן פֿאָר יאהרען איין קאָמיטע אין לאָנדאָן גע-
בילדעט, וועלכעס זיך צור אויפֿגאבע געמאכט,
דעם גרייזען, פֿערדיענסטפֿאָללען מאָנטעפֿיאָרע
איין עהרענ-געשענק צו איבערריכען. דאס קאָמי-
טע פֿעראנשטאלטעטע צו דיעזעם צוועקע געלד-
זאממלונגען. דער ביזהער געזאממעלטע בעטראג
מאכט אויס 10,682 פֿפֿונד שטערלינג (106,820 גול-
דען עסטערר' וועהרונג). מאן האט זיך געוואונ-
דערט, דאס מאָנטעפֿיאָרע איינע זאממלונג דול-
דעטע, וועלכע צו איינעם עהרענ-געשענק פֿיר איהן
בעשטיממט וואר. נון זיעהט מאן ערסט דיא האָב-
הערציגקייט דיעזעס מאננעס. ער דולדעטע דיעזע
זאממלונג נור אויס דעם גרונדע, וויל ער דיא גאנצע
סוממע דער יידישען בעפֿאָלקערונג אין ארץ ישראל
צו-ווענדען וואָללטע. וויא איינע לאָנדאָנער דע-
פעשע זאָעבען בעריכטעט, האט מאָנטעפֿיאָרע

וואָרען אינדעססען צו הויזע אנגעלאנגט אונד קאָננטען איה-
רען פֿריינדען ניכט גענוג דאנקען פֿיר דען געלייסטעטען
ביישטאנד. זיא פֿערזיכערטען האָך אונד טהייער, דאס זיא
זיך אין צוקונפֿט ניכט מעהר פֿאָן דען פֿערשפרעכונגען אנ-
דערער פֿערפֿיהרען לאססען ווערדען אונד באטען אום פֿער-
צייהונג פֿיר איהרע אונאיבערלעגטהייט. אויך סאריגני קאם
באלד מיט ניעדערגעשלאגענען אויגען אין דיא וואָהנונג צו-
ריק אונד גאב זיינעם פֿריינדע לאמבערט צו פֿערשטעהען,
דאס דיא אנגעלעגענהייט דער גרעפֿין פֿאָן מאָנטלאוואס
יעטצט ניכט געאָרדנעט ווערדען קאָננע, וויל דער שטאאטס-
האלטער וועגען דער שלעכטען נעמונג זיין ווער-
דע, עס ווערע איבערהויפט דאס בעסטע, מאָגליכסט שנעלל
אבצורייזען, דאמיט דיא גאנצע געשיכטע באלד אין דיא
פֿערגעססענהייט געראטהע, דענן אים גרונדע גענאָממען וואָ-
רען נור דיא צוויא מעדכען דיא אורזאכע דעס שטרייטעס.
לאמבערט האטטע גענען דען פֿאָרשלאג דעס פֿריינדעס
ניכטס איינצו-ווענדען; סערענע אונד גאבריעלע זאָללטען
אויך מיטפֿאהרען אויף דיא בעזיטצונג סארינני'ס, סעפֿעריד
אונד טוראָ אבער מוסטען אונבעדינגט צוריקבלייבען, דא זיא
זיך פֿאָן איהרען געשעפֿטען ניכט טרעננען קאָננטען. אם
פֿאָלגענדען מאָרגען ווארדע אבשיעד גענאָממען אונד מיט
דער האָפֿפֿנונג, אויף איין באלדיגעס, פֿראָהליכעס וויעדער-
זעהען בעשטיעגען דיא רייזענדען דאס שיפֿף, וועלכעס זיא
אויף דיא בעזיטצונג סארינני'ס בראכטע.

X. קאפיטעל.

אן איינעם שאָנען מאָרגען דעם מאָנאטס אויגוסט
1803 פֿוהר איין בעדעקטעס שיפֿף לאנגזאם דען מיססיסיפי
הינויף. עס בעפֿאנדען זיך נור וועניגע פערזאָנען דארויף
אונד צוואר דער שטייערמאנן, איינע פֿרויא אונד צוויא
יונגע מעננער. דיא פֿרויא וואר אלט אונד העסליך, זיא שיען
אבער אויף איהרע פערזאָן ניכט וועניג איינגעבילדעט צו
זיין, אונד שפראך מיט איהרען בעגלייטערן זאָ שטאָלץ
אונד פֿאָרנעהם, אלס וועגן זיא איינע געבאָרענע פרינצעס-
סין וועהרע.

פֿריילין פֿאָן אָרבאָנגע (דיעס וואר איהר נאמע)
וואר דיא שוועגערין לאמבערטס. זיא קאָננטע איהן צוואר
ניכט, אבער ביזהער דאכטע זיא איממער דאס שלעכטעסטע
פֿאָן איהם, וויל ער אלס איין איינפֿאכער בירגער זיך אונ-
טערשטאנדען האבע, זיינע אויגען ביז צו איהרער שוועסטער
צו ערהעבען אונד זיא זאָגאר אָהנע איינוויללינונג איהרעס
פֿאטערס צו הייראטען.

וואהרשיינליך העטטע זיך דיא שטאָלצע שוועגערין
אויך וויטער ניכט אום לאמבערט געקיממערט, וועגן זיא
איהן ניכט נאָטהווענדיג געברויכט העטטע, אום איינע ערב-
שאפֿטס-אנגעלעגענהייט מיט איהם אין אָרדנונג צו ברינגען.
זיא האטטע זיך דאהער צוערסט בריעפֿליך אן לאמבערט
געווענדעט אונד דיעזער פֿאנד עס פֿיר נאָטהווענדיג, זיא צו
איינעם פערזאָנליכען בעזוכע איינצולאדען. ווער איהרע
בעגלייטער וואָרען, דאס זאָללען אונזערע לעזער אים לויפֿע
דער ערצעהלונג ערפֿאהרען. — דאס שיפֿף זאָללטע ביי
דער נעכסטען פפֿלאנצונג האלט מאכען, דאמיט דיא
רייזענדען זיך איינינע רוהע גאָננען אונד זיך פֿיר דיא ווייי-
טערפֿאהרט שטערקען קאָננען. אלס זיא זיך דער בעזיטצונג
איינעס פפֿלאנצערס (נאמענס ראלאנגע) גענעהערטען, שטירצ-
טען איינינע מאָהרען אויס דעם וואָהנהויזע, בראכטען
ברעטטער העראביא, אום איינע לאנדונגס-בריקע הערצו-
שטעללען, אונד האלפֿען דען רייזענדען, אויפֿ'ס טראָקענע
צו קאָממען.

אויך הערר פֿאָן ראלאנגע קאם העראוס, בעגריסטע
דיא פֿרעמדען זעהר האָפֿליך אונד בעגלייטעטע זיא אין
זיינע וואָהנונג. אין וועניגען מינוטען, דיא אים הייטערען
געשפרעך באלד פֿערפֿלאָססען וואָרען, ווארדע דער טיש
געדעקט, אונד דאס ב סטע אויפֿגעטראגען, וואס מאן אין
דער איילע הערבייזשאפֿפֿען קאָננטע. גלייך נאך דער מאהל-
צייט ערהאָב זיך איינער דער יונגען לייטע אונד באט דען
הויז-העררן אונד פֿריילין אָרבאָנגע אום דיא ערלויבניס, זיך
אויף איינינע צייט ענטפֿערנען צו דירפֿען, אום נאך דעם
שיפֿפֿע אונד דעם שטייערמאנן צו שויען. ער בעגאב זיך אן
דאס אופֿער, אונד אלס ער אין דיא נעהע דעם פֿאהרציינגעס
קאם, איילטע איהם איין מאָהר ענטגעגען, וועלכער ליוט אויף
ערנייפֿף זיינע הענדע, קיססטע זיא, טאנצטע אים קרייזע הע-
רום אונד ריעף פֿאָרטוועהרענד: „הא! הא! העררר טוראָ
היער! בראווער העררר טוראָ היער! איך האבע העררן טוראָ
ניכט פֿערגעססען, ניכט פֿערגעססען! אונד וואס מאכען העררר
סעפֿעריד, בראווער העררר סעפֿעריד! נאָך לעבען העררר סע-
פֿעריד? איך מאָכטע גערנע דען העררן סעפֿעריד אויך זעהען
וויא העררן טוראָ." (דיעזער מאָהר וואר דעריעניגע, פֿאָן
וועלכעם אין נו' 27, אין דער 5-טען פֿאָרטזעטצונג, ערצעהלט
ווירד, דאס איהם טוראָ אונד סעפֿעריד דאס לעבען רעט-
טעטען.) — אלס דער מאָהר ערפֿוהר, דאס אויך סעפֿעריד
היער זייא, שטיעס ער איינען העללען פֿריידענשרייא אויס,
אונד שפראנג גענען דאס הויז, אום אויך דעם העררן סע-
פֿעריד דיא האנד צו קיססען אונד אום איהן הערומצוטאנצען.

(פֿאָרטזעטצונג פֿאָלגט.)

פערשיעדענע נייאיגקייטען.

* (דער אונגארישע רייכסטאג איבער דיא ארמעע-אויסגאבען.) דער אבגעאָרדנעטע בערזעוויץ פיהרטע אין דער רייכסטאגס-זיטצונג פאָם 29. דיעזעם קלאגע דאריבער, דאס דיא מיליטער-אויסגאבען פאָן יאהר צו יאהר שטייגען, זאָ דאס דיא בעפאָלקערונג דיעזעלבען ניכט מעהר ערטראגען קאָננע. ער זאגטע: אים יאהרע 1872 בעטרוג דאס אים דיענסטע שטעהענדע מיליטער (פרעזענצשטאנד) 238,399, יעטצט בעטראָגט דאסזעלבע 268,255 מאנן. וואָצו ברויכען וויר אבער אין פריעדענס-צייט איינע שטייגערונג דער מאנגשאפט, דיא אונס טהייערע מילליאָנען קאָסטעט? וואָצו ברויכען וויר געלד היניסצו-ווערפען אויף פעסטונגען אונד קאסערנען! איך פראגע אלזאָ: "ווירד דיא אונגארישע רעגיערונג איהרען איינפלוס געלטענד מאכען, דאמיט דיא מיליטער-אויסגאבען פיר דאס יאהר 1877 ניכט ערהאָהט, זאָנדערן פערמינדערט ווערדען?" קאלאָמאן טיסאָ ערהאָב זיך היערויף אונד בעאנטוואָרטעטע דיעזע פראגע אין פאָלגענדער וועיזע: "דיא אונגארישע רעגיערונג פיהלט עס גוט, דאס זיא דורך דיא עוויגע שטייגערונג דער מיליטער-אויסגאבען איינע גראָסע פעראנטוואָרטליכקייט אויף זיך לאדעט. זיא ווירד דאהער דורך איינע צוועקמעסיגע רעגעלונג דער מיליטער-אויסגאבען דאהין שטרעבען, דאס דיא לאסט פיר'ס יאהר 1877 וועניגסטענס ניכט פערגראָסערט ווערדע!" (בעקאננטליך וואורדען אויך אן דען פריהערען מיניסטער-פרעזידענטען שטעפאן ביטטאָ עהנליכע פראגען געריכטעט. דאָך ער זאגטע: פיר דיא מיליטער-אויסגאבען קאנן ניכט דיא אונגארישע רעגיערונג פעראנטוואָרטליך געמאכט ווערדען, דא דיא רעגיערונג דען דעלעגאציאָנען ניכט דריינרעדען קאנן, וויא פיעל צו מיליטערס-צוועקען בעוויללינט ווערדען זאָלל. דאס וואר גאנץ אָפפען אונד עהרליך געשפראָכען. אבער הערר טיסא שלידערטע דאמאלס פיר דיעזע איסערונג הערען ביטטאָ דיא שערפסטען בעליידיגונגען אן דען קאָפף. נון קאם יעטצט דיא רייהע אן הערען טיסא. אויך אן איהן וואורדע, וויא וויר אָבען געזעהען, דיא פראגע געריכטעט, אָב ער עטוואס דאפיר טהון ווירד, דאס דיא מיליטער-אויסגאבען ניכט אימער אנוואכסען! ער זאגטע דענן אויך ניכט, וויא פריהער ביטטאָ, ער האבע יא מיט דען דעלעגאציאָנען ניכט צו שאפפען. ער פערזיכערטע פיעלמעהר, דאס ער אויך נאך דיעזער ריכטונג זיינען איינפלוס געלטענד צו מאכען זיכען ווערדע. וויר גלויבען יעדאָך, עס ווירד דורך דיעזע פערזיכערונג דעם לאנדע ניכט פיעל געהאָלפען ווערדען. דער אונטערשיעד צווישען ביטטאָ אונד טיסאָ איזט נור פאָלגענדער: ביטטאָ זאגטע: "איך האבע מיט דען דעלעגאציאָנען ניכט צו שאפפען!" דאפיר זאגט אבער טיסאָ: "איך האבע מיט דען דעלעגאציאָנען יא צו שאפפען, אלליין דיא דעלעגאציאָנען פאָלגען מיר ניכט!" זאָ פיעל שטעהט, דאס דיא דעלעגאציאָנען אום טיסאָ עבען זאָ וועניג זיך קימערן, אלס אום ביטטאָ. פאָן דען דעלעגאציאָנען אלליין העננט עס דאהער אב, אָב דיא מיליטער-אויסגאבען פיר דאס יאהר 1877 איינע שטייגערונג אָדער איינע פערריננגערונג ערפאהרען ווערדען.

* (דיא פליכטלינגע אויס דער הערצעגאָווינא) קאָסטען בעקאננטליך אונזערען שטאאט בערייטס איבער איינע מילליאָן. עס ווערע יא אין דער טהאט אונמענשליך געוועזען, ווענן מאן זיינער צייט דיא ארמען הערצעגאָווינער, וועלכע זיך נאך עסטעררייך-אונגארן פליכטעטען, העטטע הונגערס שטערבען לאססען. נאכדעם יעדאָך דער סולטאן דיא אנדראשי'שען ראטה-שלעגע אנגענאָממען האט אונד דיא פליכטלינגע "שטראפלאָז" אין איהרע היימאטה צוריקקעהרען קאָננטען, האָרטע דיא אונטערשטיטצונג זייטענס אונזערער מאָנארכיע נאטירליך אויף. דער סערבישע אבגעאָרדנעטע אין אונזערעם רייכסטאגע ריכטעטע דעסהאלב שאָן פאָר איינינגען וואָכען איינע פראגע אן אונזערען מיניסטער-פרעזידענטען. הערר טיסא בעאנטוואָרטעטע אין דער רייכסטאגס-זיטצונג פאָם 29. דיעזעס דיעזע פראגע אין פאָלגענדער וועיזע: "דיא עסטעררייכיש-אונגארישע מאָנארכיע האט גראָסע אָפפער געבראכט, זאָלאנגע דיא פליכטלינגע ניכט אין איהרע היימאטה צוריקקעהרען קאָננטען. יעטצט אבער, וואָ איהרער ריקקעהר קיין הינדערניס מעהר בעפאָרשטעהט, ברויכען וויר וואָהל אונזער געלד ניכט ביים פענסטער היניסצושליידערן. איבריגענס ווירדען וויר יא נור דיא רעוואָלוציאָן אונטערשטיטצען, ווענן וויר דיא פליכטלינגע, דיא דאָך היימקעהרען קאָננטען אונד זאָללטען, היער אויספיטטערן מאכטען!" — דער רייכסטאג שטיממטע נאטירליך דיעזער אייסערונג דעם מיניסטער-פרעזידענטען פאָללקאָממען ביי. איינע זאָעבען איינגעטראָפפענע דעפעשע אויס קאָנסטאנטינאָפעל טהיילט מיט: דער סולטאן האט איינען בעפעהל ערלאססען, דאס דיא פליכטלינגע ביז צום 26. אפריל היימקעהרען מאָגען, וואָבייא איהנען פאָללע בעגנאדיגונג, איינע איין-יעהריגע בעפרייאונג פאָם צעהענט אונד איינע צוויא-יעהריגע בעפרייאונג פאָן אללען שטייערן צוגעזיכערט ווירד. דיעיעניגען, וועלכע ביז צום 26. אפריל ניכט היימקעהרען, האבען אויף אללע דיעזע וואָהלטהאטען קיינען אנשפרוך. יא, נאָך מעהר! איהרע גיטער ווערדען פערקויפט אונד דער ערלאָז ווירד אונטער דיעיעניגען פערטהיילט, וועלכע רעכטצייטיג אין איהרע היימאטה צוריקגעקעהרט זינד.

* ("דער קראנקע מאנן" אונד דאס — "תהלים-זאגען.") וויא אויס קאָנסטאנטינאָפעל זאָעבען בעריכטעט ווירד, האט דער סולטאן איינען בעפעהל ערלאססען, דאס ניכט בלאָס דיא טירקישען, זאָנדערן אויך דיא ארמענישען גייסטליכען אונד דיא ראבבינער געבעטע פעררריכטען מאָגען, וועגען דעם גראָסען געלד-בעדרענגניססעס, וועלכעס אין דער טירקייא הערשט. דער סולטאן, דער דאס ערסטע מאל פאָם רוססישען קאיזער דען טיטעל "דער קראנקע מאנן" ערהיעלט, שיינט נונמעהר אין גראָסטער פערצווייפלונג צו זיין, איבער זיינען אונענדליכען "דלות." אין זיינער פערצווייפלונג גלויבט ער ניכט איינמאל מעהר, דאס איהם זיין מאהאָמעד אויס זיינען געלד-נאָטהען העלפען קאָננע. ער בעגניגט זיך דאהער ניכט מיט דען געבעטען דער טירקישען גייסטליכקייט. פיעללייכט געלינגט עס דער כריסטליכ-ארמענישען גייסטליכקייט בעססער, דורך איהרע געבעטע אירגענד איינען "שאטץ" צו העבען. אונד ווענן דיא טירקישע אונד ארמענישע גייסטליכקייט ניכטס אויסריכטען זאָללטען, דא קאָננס יא נאָך אימער דען ראבבינערן דורך דאס תהלים-זאגען געלינגען, צום געברויכע פיר דען הערערן סולטאן איינע "געלד-קוועללע" צו ענטדעקען. מאן זיעהט אלזאָ, דאס דער סולטאן אויס פערצווייפלונג איין רעכטער "אפיקורס" געוואָרדען. ער פערזוכט'ס מיט אללען דרייא הערשענדען רעליגיאָנען. עס איזט איהם ענדליך גלייך, דורך וועלכע רעליגיאָן איהם געהאָלפען ווירד, ווענן עס נור געשעהען זאָללטע. איבריגענס באָרגט מאן געווים דעם ארמען סולטאן אין גאנץ אייראָפא קיינען גראָשען, ווענן ער שאָן נאָך זאָלכען מיטטעלן גרייפען מוס. דער רוססישע קאיזער, וועלכער פאָן דיעזעם בעפעהלע דעם סולטאנס פערנאָממען האט, רייף לאכענד אויס: "נון ווירד מאן מיר דאָך גלויבען קאָננען, דאס דער סולטאן איין קראנקער מאנן זייא! ער לאָסט יא פיר זיך בערייטס "תהלים" זאגען!"

* (דער נייעסטע קראך.) אין אונזערער קורז-טאבעללע דעם פאָריגען בלאטטעס האבען וואהרשיינליך פיעלע לעזער מיט בעוואונדערונג בעמערקט, דאס וועהרענד דאס זילבעראשיאָ אויף $1\frac{5}{8}$ געפאללען איזט, שטיעג דער דוקאטען אויף $5\frac{1}{2}$ גילדען. — דער 28-מערץ וואר

פאָלליעטאָן.

דאס שיקזאל איינעס מענשען.

(17-טע פאָרטזעטצונג.)

אונטער בעאָבאכטונג דער פאָרגעשריעבענען פאָרמליכקייטען וואורדען דיא נייען אנקאָממלינגע בעגריסט, פאָרגעשטעללט אונד איהנען דיא נאמען דער הויפט-פערזאָנליכקייטען גענאננט. פאָר אללעם וואורדען זיא איינעם יונגען פריילין מיט איינעם אלטען געזיכטע — נאמענס נענאָפעפא פאָן לאָרען — דיא זיך אויף איהרען אדעל ניכט וועניג איינבילדעטע, פאָרגעשטעללט; באלד דאראויף קאמען צוויא יונגע מענער אן דיא רייהע, דיא סארינגי אויפפיהרטע, אונד צוואר דען איינען אלס זיינען פיעלגעליעבטען זאָהן ארטהור, דען אנדערן אלס דען גראפען עדוארד פאָן ליאנקורט, דען טרייען פריינד זיינעס זאָהנעס. דיא ביידען פריינדע איבערהייפטען דיא יונגע גרעפין פאָן מאָנטלאָוואס אונד דאס פריילין סערענע מיט קאָמפלימענטען אונד אלס בעוויין איהרער צונייגונג אונד פערעהרונג באטען זיא, מיט איהנען זעממטליכע טענצע דעם אבענדס טאנצען צו דירפען. — אינדעססען וואר דיא וויכטיגסטע פערזאָן דער גאנצען געזעללשאפט אים זאלע ערשיענען. עס וואר דיעס דער זאָהן דעס שטאטטהאלטערס, איין היבשער, אבער שאָן ציעמליך אבגעלעבטער יונגער מאנן, פאָן 22 יאהרען. ער וואורדע פאָן דער מוזיק-קאפעללע מיט איינעם יובעל-מארשע עמפפאנגען, בליקטע שטאָלץ אים זאאלע הערום, גינג צו פריילין נענאָפעפא פאָן לאָרענץ אונד פאָרדערטע זיא צום טאנצע אויף. נאך דעמזעלבען גינג ער צו סערענע אונד גאבריעלע, דריקטע איהנען זיינע פריידע אויס, דאס זיא דען באלל דורך איהרע שאָנהייט פערהערליכט האבען אונד באט זיא אום איינינע טענצע. דער אלטע סארינגי וואר זעהר ערפרייט, דאס דער זאָהן דעס שטאטטהאלטערס אן דער יונגען גרעפין פאָן מאָנטלאוואס געפאללען געפונדען האבע, דענן זאָ גלויבטע ער צו זיינעם ציעלע צו געלאנגען, נעמליך צו דער בעזיטצונג, וועלכע אין דער געפינדענען אורקונדע דער פאמיליע מאָנטלאוואס געשענקט וואורדע.

אבער דער יונגע סארינגי אונד זיין פריינד וואָרען פאָן דער פריינדליכקייט דעם שפאנישען עדעלמאנן'ס ניכט זעהר ערפרייט אונד דער יונגע גראף ליאנקורט וואר ניכט פיעל, גינג צו דעם זאָהנע דעס שטאטטהאלטערס אונד זאגטע: "איך ביטטע אום ענטשולדיגונג, מיין הערר, אבער דיא ביידען פערעהרטען פריילינס האבען בערייטס מיינעם פריינדע ארטהור אונד מיר זעממטליכע טענצע דיעזעס אבענדס פערשפראָכען. ווענן עס איהנען אבער געפעללינג איזט, זאָ וואָללען וויר איהנען יעדער איינען טאנץ אבטרעטען אונד זיא קאָננען בעשטיממען, וואנן זיא דענזעלבען טאנצען וואָללען." — "וואס קיממערע איך מיך אום זיא אונד אום איהרען פריינד ארטהור! (גאב דער שפאניער צור אנטוואָרט) איך ווערדע טאנצען, וואנן אונד זאָפיעל אונד מיט וועם איך וויל.""

דיעזע וואָרטע האטטע ער זאָ לויט געשריען, דאס אללע געסטע צו טאנצען אויפהאָרטען אונד זיך אום דען זאָהן דעס שטאטטהאלטערס זאממעלטען, אונד איהן ערזוכטען, זיך אנשטענדיגער צו בענעהמען. אלס ער אבער ניכט נאכגעבען וואָללטע, אונד דער לערם אימער גראָסער וואורדע, גינג דער שפאניער צו דעם אים זאאלע אנוועזענדען פאָליצייא-קאָממאנדאנטען, זאגטע איהם עטוואס אינ'ס אָהר אונד אין וועניגען מינוטען ריקטען 20 סאָלדאטען איין מיט אויפגעפפלאנצטעם געוועהרע אונד דען זעבעל אן דער זייטע. בייא איהרעם אנבליקע וואורדע דער לערם נאָך גראָסער; אויס דען געבענצימטערן האטטען זיך אללע אנוועזענדען לייטע הערויין געשטירצט, פאקטען דיא שטיהלע, דיא בענקע, דיא פלאשען, דיא גלעזער אונד גינגען דאמיט געגען דיא סאָלדאטען פאָר. אללעס וואורדע דרונטער אונד דריבער געוואָרפען אונד וועהרענד דיא מענגער זיך דורכפרינגעלטען, שריען דיא וויבער אום הילפע. — אינדעססען וואָרען צוויא אנשטענדיג געקליידעטע מענער דורך דיא פענסטער אין דען זאאל היניינגעקאָממען. זיא גינגען שנעלל צו דעם פלאטצע, וואָ זיך אללע פרויען היננעפליכטעט האבען, נאהמען דיא מעדכען סערענע אונד גאבריעלע אויף איהרע ארמע, טרוגען זיא צו דעם נעכסטען פענסטער אונד רייכטען זיא איינעם דאָרט וואָרטענדען מאננע הינויס. זיא זעלבסט פאָלגטען אויף דעמזעלבען וועגע נאך. דיא ביידען רעטטער אין דער נאָטה וואָרען ניעמאנד אנדערע אלס טוראָ אונד סעפערד. זיא האטטען זיך נאך פאָללענדונג איהרער טאנצ-בעשעפטיגונג אונטער דיא פיעלען פאָר דעם באללהויזע שטעהענדען לייטע געמישט. יערעמיאס שטאנד אן איינעם פענסטער, זאה דיא נעפאהר זיינער הערריין אונד ריעף דיא ביידען פריינדע צו הילפע הערבייא. אים נעכסטען אויגענבליקע שטיעגען דיעזע אין דען זאאל אונד רעטטעטען איהרע אין געפאהר שטעהענדען פריינדיננען. — טוראָ קעהרטע אויף דיא ביטטען סערענע'ס נאָך איינמאל אין דען באלל-זאאל צוריק, אום אויך איהרען פאטער אויס דעם מענשען-געוויהלע צו רעטטען. סערענע אונד גאבריעלע